

**Decizie de indexare a faptei de plagiat la poziția
00046 / 13.07.2012
și pentru admitere la publicare în volum tipărit**

care se bazează pe:

A. Nota de constatare și confirmare a indicilor de plagiat prin fișa suspiciunii inclusă în decizie.

Fișa suspiciunii de plagiat / Sheet of plagiarism's suspicion		
	Opera suspicionată (OS) Suspicious work	Opera autentică (OA) Authentic work
OS	GORUN Adrian. <i>Geopolitică, geostrategie, globalizare cu fundamentări în P.Claval și S.P.Huntington</i> . Tg.Jiu: Academica Brâncuși. 2010.	
OA	CLAVAL P. <i>Geopolitică și geostrategie. Gândirea politică, spațiul și teritoriul în sec.al XX-lea</i> . București: Corint, 2001.	
Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion		
p.006:08 - p.006:17		p.005:02 – p.005:15
p.007:10 - p.007: 20		p.006:23 - p.006:33
p.008:04 - p.008:9		p.007:04 – p.007:12
p.008:25 - p.008 :31		p.007:26 - p.007:30
p.021:01 - p.021: 11		p.014:21 - p.014: 36
Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la Sheet drawn up for including the suspicion in the Index of Plagiarized Works in Romania at www.plagiate.ro		

Notă: Prin „p.72:00” se înțelege paragraful care se termină la finele pag.72. Notația „p.00:00” semnifică până la ultima pagină a capitolului curent, în întregime de la punctul inițial al preluării.

Note: By „p.72:00” one understands the text ending with the end of the page 72. By „p.00:00” one understands the taking over from the initial point till the last page of the current chapter, entirely.

B. Fișa de argumentare a calificării de plagiat alăturată, fișă care la rândul său este parte a deciziei.

Echipa Indexului Operelor Plagiate în România

Fișa de argumentare a calificării

Nr. crt.	Descrierea situației care este încadrată drept plagiat	Se confirmă
1.	Preluarea identică a unor pasaje (piese de creație de tip text) dintr-o operă autentică publicată, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☒
2.	Preluarea a unor pasaje (piese de creație de tip text) dintr-o operă autentică publicată, care sunt rezumate ale unor opere anterioare operei autentice, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
3.	Preluarea identică a unor figuri (piese de creație de tip grafic) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
4.	Preluarea identică a unor tabele (piese de creație de tip structură de informație) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
5.	Republicarea unei opere anterioare publicate, prin includerea unui nou autor sau de noi autori fără contribuție explicită în lista de autori	☐
6.	Republicarea unei opere anterioare publicate, prin excluderea unui autor sau a unor autori din lista inițială de autori.	☐
7.	Preluarea identică de pasaje (piese de creație) dintr-o operă autentică publicată, fără precizarea întinderii și menționarea provenienței, fără nici o intervenție personală care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☒
8.	Preluarea identică de figuri sau reprezentări grafice (piese de creație de tip grafic) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
9.	Preluarea identică de tabele (piese de creație de tip structură de informație) dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
10.	Preluarea identică a unor fragmente de demonstrație sau de deducere a unor relații matematice care nu se justifică în regăsirea unei relații matematice finale necesare aplicării efective dintr-o operă autentică publicată, fără menționarea provenienței, fără nici o intervenție care să justifice exemplificarea sau critica prin aportul creator al autorului care preia și înșușirea acestora într-o lucrare ulterioară celei autentice.	☐
11.	Preluarea identică a textului (piese de creație de tip text) unei lucrări publicate anterior sau simultan, cu același titlu sau cu titlu similar, de un același autor / un același grup de autori în publicații sau edituri diferite.	☐
12.	Preluarea identică de pasaje (piese de creație de tip text) ale unui cuvânt înainte sau ale unei prefete care se referă la două opere, diferite, publicate în două momente diferite de timp.	☐

Notă:

a) Prin „proveniență” se înțelege informația din care se pot identifica cel puțin numele autorului / autorilor, titlul operei, anul apariției.

b) Plagiatul este definit prin textul legii¹.

„...plagiatul – expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la operele originale...”

Tehnic, plagiatul are la bază conceptul de **piesă de creație** care²:

„...este un element de comunicare prezentat în formă scrisă, ca text, imagine sau combinat, care posedă un subiect, o organizare sau o construcție logică și de argumentare care presupune niște premise, un raționament și o concluzie. Piesa de creație presupune în mod necesar o formă de exprimare specifică unei persoane. Piesa de creație se poate asocia cu întreaga operă autentică sau cu o parte a acesteia...”

cu care se poate face identificarea operei plagiante sau suspicionate de plagiat³:

„...O operă de creație se găsește în poziția de operă plagiată sau operă suspicionată de plagiat în raport cu o altă operă considerată autentică dacă:

- i) Cele două opere tratează același subiect sau subiecte înrudite.
- ii) Opera autentică a fost făcută publică anterior operei suspicionate.
- iii) Cele două opere conțin piese de creație identificabile comune care posedă, fiecare în parte, un subiect și o formă de prezentare bine definită.
- iv) Pentru piesele de creație comune, adică prezente în opera autentică și în opera suspicionată, nu există o menționare explicită a provenienței. Menționarea provenienței se face printr-o citare care permite identificarea piesei de creație preluate din opera autentică.
- v) Simpla menționare a titlului unei opere autentice într-un capitol de bibliografie sau similar acestuia fără delimitarea întinderii prelăuirii nu este de natură să evite punerea în discuție a suspecțiunii de plagiat.
- vi) Piese de creație preluate din opera autentică se utilizează la construcții realizate prin juxtapunere fără ca acestea să fie tratate de autorul operei suspicionate prin poziția sa explicită.
- vii) În opera suspicionată se identifică un fir sau mai multe fire logice de argumentare și tratare care leagă aceleasi premise cu aceleasi concluzii ca în opera autentică...”

¹ Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 4 iunie 2004

² ISOC, D. *Ghid de acțiune împotriva plagiatului: bună-conducță, prevenire, combatere*. Cluj-Napoca: Ecou Transilvan, 2012.

³ ISOC, D. *Prevenitor de plagiat*. Cluj-Napoca: Ecou Transilvan, 2014.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GORUN, ADRIAN

**Geopolitică, geostrategie, globalizare : (cu
fundamentări în P. Claval și S. P. Huntington) / Adrian
Gorun.** - Târgu-Jiu : Academica Brâncuși, 2010
ISBN 978-973-144-359-1

32

**Tiparul executat la
Tipografia Universității „Constantin Brâncuși”
din Târgu-Jiu**

Cuvânt înainte

Geografia politică, geopolitica, geostrategia, globalizarea și cultura instituțională sunt tot atâtea domenii care au intrat în câmpul meu de investigație doar tangențial.

Ca să fiu corect cu mine însuși, toate aceste domenii sunt autopercepute drept provocări. Satisfacția este cu atât mai mare, cu cât avansez în sfera geopoliticului. Și pentru ca lucrurile să evolueze către dezirabil, am mulțumirea descoperirii unui autor de excepție: Paul Claval. Alături de Samuel P. Huntington, P. Claval mă fascinează prin acuratețe, capacitate de abstractizare și sintetizare, proiecție, diagnoză. Cartea mea este și o investigație, dar și un discurs. Ambele ei coordonate se datorează în mare măsură acestor doi autori. Samuel P. Huntington este de multă vreme un teoretician la care mă raportează. Cred că din cele 23 de cărți pe care le-am conceput și publicat în ultimii 10 ani, cel puțin 15 fac trimiteri la el. Aducându-l ca argument, îndoindu-mă de unele opinii ale sale sau criticându-l (tot argumentat). Pe Paul Claval l-am descoperit în pura sa esențialitate de curând. Acum pot spune că-l cunosc. Și cunoșcându-l, îl prețuiesc. Așa că, în multe pagini cititorul va constata că nu doar fac trimiteri la el, ci-i explicitez spusele. Fără a propune o descriere – rezumat, scriu recitind cu ochii minții *Geopolitica și geostrategia* lui P. Claval. Și demersul este unul dificil. Tocmai de aceea, lucrarea pe care o propun publicului cititor – studenți, profesori, cercetători, oameni încinați spre studiu – este una inedită.

Sunt conștient că prezenta carte va stârni reacții. Unele intemeiate, venite din unghiul de abordare diferit al istoricului, sociologului, antropologului, geostrategului, juristului și.a.m.d. În măsura în care vor fi exprimate în sfera lui épistémé, voi ține cont de ele. Altele, din invidie și captive forme fără fond. De regulă, asemenea critici vin din partea celor care n-au citit întreaga viață cât a reușit autorul acestei cărți să scrie în ultima vreme. De aceea, promit că nu voi ține cont de ele. Iar elogiu meu poartă un nume: Paul Claval. De la el pornesc în paginile cărții de față spre lume, și prin el mă reîntorc la spiritul slovelor.

Autorul

Capitolul I

Conceptualizări

Problemele legate de geopolitică și geostrategie ocupă o poziție importantă în lumea de azi, urmare a impactului pe care îl au asupra explicării diverselor situații existente pe glob, dar și asupra proiecțiilor evoluțiilor viitoare.

O vreme, geopolitica a fost repudiată și trecută sub tacere, consecință a relației tot mai mult reprezentată la nivelul gândirii umane, între expansiunea nazistă și fundamentările ei teoretice. Termenul de geopolitică a fost creat de suedezul Rudolf Kjellén (1899), cunoscând un succes răsunător în perioada interbelică. Dar tezele dezvoltate în jurul lui Karl Haushofer și al revistei *Geographische Zeitschrift* au avut un pronunțat caracter naționalist, fiind justificative pentru expansiunea germană. Căderea regimului nazist – care a asigurat cunoașterea aproape universală a ororilor provocate de acesta – a făcut ca termenul de geopolitică să nu mai fie folosit în Europa (fie Europa Occidentală, fie Europa de Răsărit) decât pentru a ilustra episoade istorice nefaste. Nu același lucru s-a petrecut în S.U.A unde spectrul amenințător al nazismului a fost destul de îndepărtat.

Începând cu anii '80 ai secolului trecut, dar mai ales după sfârșitul Războiului Rece, termenul geopolitică se revigorează în Europa. Este o confirmare a multitudinii de evenimente internaționale ce au ca obiect suportul lor spațial, teritorial, mediatizate excesiv prin globalizarea informațiilor.

Geopolitica, geografia politică și geostrategia sunt concepte care acoperă probleme de spațiu, teritoriu dintr-o perspectivă politică. Geopolitica și geostrategia sunt două concepte complementare ale analizei raporturilor dintre state. Ca sfere, sunt diferite: geopolitica vizează ansamblul condiționărilor care determină o evoluție anume la nivelul politicii teritoriale a statelor (persoane, concepții, instituții), în timp ce geostrategia se concentrează doar asupra laturii militare a acțiunii statului¹.

Dacă geopolitică a generat nenumărate polemici pe motivele prezentate supra, termenul de geografie politică n-a stat la originea unor asemenea polemici, el aplicându-

¹ Vezi Octavian Mândruț, Prefață la ediția în limba română a lucrării lui Paul Claval, *Geopolitică și geostrategie. Gândirea politică, spațiu și teritoriu în secolul al XX-lea*, Editura Corint, București, 2001;

se „studiielor ce descriu forțele ce acționează în câmpul politic și precizează felul în care ele contribuie la modelarea lumii”².

Accentul în asemenea studii cade pe constrângerile ce afectează decidenții, constrângerile rezultate din competiția sau antagonismele ce se dezvoltă între acești decidenți, fără însă să se minimalizeze rolul. Geopolitica evită perspectivele comparative și caută să reconstituie mediul exact al deciziilor politice; ea furnizează toate informațiile care influențează deciziile luate de actorii participanți la evenimente. Geopolitica este „cu bună știință monografică”, optica ei de abordare fiind mai concretă³.

La rândul său, Yves Lacoste insistă pe surprinderea acestor particularități ale geopoliticiei: „Specificitatea multiplelor fenomene geopolitice provine din reprezentările care se opun într-o manieră mai mult sau mai puțin antagonistică și care au legătură cu problemele referitoare la raportul putere - teritoriu”⁴.

Specificul reprezentărilor analizate de geopolitică constă în aceea că ele se referă la situațiile în care *actorii se opun unui altora*. Reprezentările intervin în timpul elaborării deciziilor, atunci când ele se produc „... într-un mediu nesigur și ostil, în care este important să evaluezi mereu reacțiile inamicului și să manevrezi împiedicându-l să-și mobilizeze, să-și concentreze sau să-și utilizeze forțele într-o manieră eficace”.⁵ Ele caută să definească cea mai bună cale pentru ca decidentul să-și atingă scopul pentru găsirea soluțiilor de punere în inferioritate a inamicului.

Au fost elaborate o mulțime de studii referitoare la strategie. Si aceasta, mai ales în condițiile în care azi sunt elaborate „strategii” aproape în toate domeniile socialului. Jean Paul Charnay precizează că o acțiune strategică conține – independent care ar fi aceasta – „*o cale*” și „*un scop*”. „Calea” presupune *ordonarea și maximizarea resurselor și capacitaților* de care se dispune. Prin urmare, *calea* implică: a). o evaluare exactă a resurselor și capacitaților; b). o ordonare a resurselor și capacitaților pe axa priorităților solicitate de scop și c). randament optim al acestor resurse și capacitați, randament obținut prin valorificarea în funcție de priorități, în termeni de maximizare a utilizării lor (*optimul strategic*). La rândul său, *scopul* oricarei acțiuni strategice se circumscrie asigurării *creșterii* în termeni de *eficacitate și putere*. Scopul, ca proiecție ideală asupra finalității acțiunii strategice reprezintă chintesa drumului de urmat; el este vectorul rezultantă a ordonării și maximizării resurselor și capacitaților, iar creșterea eficacității și

² Paul Claval, *op.cit.*, p. 6;

³ Paul Claval, *Géographie politique, géopolitique et géostratégie, Stratégique*, vol. 55, nr. 3, 1992, pp 31-39;

⁴ Yves Lacoste (coordonator), *Dictionnaire de géopolitique*, Paris, Flammarion, 1993, p. 680;

⁵ Paul Claval, *op.cit.*, p.37;

puterii nu solicită o dezvoltare extensivă a resurselor și capacitaților, ci o utilizare intensivă a lor. Altfel spus, cu același volum de resurse și capacitați – urmare a ordonării și maximizării în utilizare (optimul strategic), valoarea adăugată se proiectează în randament ridicat (eficacitate, putere). Iar Charnay își continuă demersul: „Astfel, strategia reprezintă o ordonare a propriei realizări, o încercare furioasă și continuă de a stopa haosul informației pentru fiecare actor important, fie el o ființă umană sau un grup social [...]. Ciocnirea acestor aspirații, uneori convergente, de multe ori divergente, se finalizează în tensiuni și conflicte, adică într-o practică strategică ce, din comoditate, devine o doctrină”⁶.

Strategia reprezintă o evaluare proiectivă asupra deciziei ce trebuie luată „într-un climat de incertitudine”. Din acest punct de vedere, strategia presupune pregătirea deciziei și asumarea riscurilor pe care le implică incertitudinea; ea „are multe în comun cu jocurile, cu săhul de exemplu”⁷. „Mutarea” incidentului nu reprezintă, însă, un joc al hazardului: incertitudinea nu deresponsabilizează, dimpotrivă. Precum un jucător de săh, incidentul trebuie să-și calculeze fiecare mutare în funcție de o sumedenie de factori statistici, în așa fel încât probabilitatea obținerii „matului” doar cu pionii și regina în fața adversarului ce dispune de întregul arsenal pe tabla de săh, să fie maxim realizabilă.

Tensiunile din timpul Războiului Rece pot fi considerate resorturi ale jocului dintre marii actori (SUA și URSS) constituți în blocurile militare de notorietate. Un joc desfășurat în climatul de incertitudine, un joc desfășurat prin producerea succesivă de efecte ale descurajării reciproce, un joc considerat o luptă pe durata căreia fiecare actor face tot posibilul să câștige, un joc în care comportamentul jucătorilor este descris în termeni de „lucid”, „judicios”, „rafinat”, comportament ce conduce în final la căutarea regulilor ce permit ca actorii să-și asigure cele mai mari sanse de reușită⁸.

În opinia lui Edward Luttwak, logica ce operează în domeniul strategiei este una paradoxală, proprie acestui domeniu, deosebită total de logica lineară, „de uzanță frecventă”, logică obișnuită ce orientează viața noastră în celelalte sfere ale existenței.⁹ Avantajul urmărit justifică paradoxul alegerilor: „Alegările cele mai paradoxale se pot justifica prin încercarea de a obține acel avantaj necesar, care constă în împiedicarea adversarului de a reacționa din cauza surprizei și a nepregătirii, sau măcar în împiedicarea lui de a reacționa prompt, cu toată capacitatea sa”¹⁰.

⁶ Jean Paul Charnay, *Critique de la stratégie*, Paris, L'Herne, 1990, p. 324;

⁷ Paul Claval, *op. cit.*, p. 37;

⁸ Thomas C. Schelling, *Stratégie du conflit*, Paris, PUF, 1986, p. 312;

⁹ Edward N. Luttwak, *Le paradoxe de la stratégie*, Paris, Odile Jacob, 1989, p. 15;

¹⁰ Ibidem, p. 16;

La rândul său, Paul Claval se întreabă: „Trebuie să ataci acolo unde este cel mai ușor să-ți concentrezi forțele?” și pentru că o strategie vizează imprevizibilul, punerea adversarului în situații *surpriză*, Claval răspunde: „Dar acest lucru este previzibil. Mai degrabă alege alt sector. Strategia este o reflecție asupra riscurilor șireteniei în situațiile în care intervin mai mulți actori”¹¹.

Pe lângă coordonata temporală – exprimată în termeni de rapiditate: decide *acum* spre a crea elementul surpriză! – deciziile presupun și coordonata spațială. Decidenții au la dispoziție mijloace dependente de organizarea spațiului, manifestându-se într-o diversitate dată de anumite *locuri*. Teritoriul reprezintă elementul esențial prin care se identifică politicul și, prin urmare, actorii nu dețin aceleași capacitați. Aspectul este ușor identificabil la nivelul statelor unde deciziile nu sunt luate în nicio situație *in abstracto*: „În domeniul politic, forțele aflate în joc sunt spațiale – este vorba de populații diverse, de capacitați de producție, de capacitați ale armatei, aviației sau marinei, pe care le dețin diferiți actori. Determinarea cu care protagoniștii luptă rezultă din legătura lor cu anumite teritorii: te bați mai bine pentru a-ți apăra patria sau pentru a cucerii un teritoriu care, legitim, ar trebui să-ți aparțină. Actorii nu dețin aceleași capacitați. Sunt aplicate manevre de apropiere, de costuri, de întârzieri, dar este permisă disimularea forțelor, deplasarea lor în ascuns și provocarea surprizei”¹².

Lumea actuală este dominată de competiție, o competiție existențială desfășurată într-un complex de condiții incerte. O competiție care, sub imperiul insuficienței și caracterului limitat al resurselor, generează conflicte. Geostrategic, se fac eforturi pentru identificarea modului în care soluționarea conflictelor este influențată de trei factori: 1). localizarea resurselor aflate la dispoziția actorilor; 2). mobilizarea efectivă a acestor resurse în anumite teritorii și 3). jocurile de disimulare și de surpriză permise de teritoriu și distanță¹³.

Dezvoltată de timpuriu, reflecția strategică se aplică în domenii multiple. O definiție concisă a geostrategiei este aceea care o identifică cu o metodă a acțiunii politice în spațiu¹⁴. Ea se bazează pe aplicarea cunoștințelor asupra avantajelor și dezavantajelor configurației teritoriale și repartiției actorilor. În acest sens, Paul Claval identifică trei direcții în care acționează geopolitica: 1). construiește tabloul forțelor prezente pe o scenă dată a celor ce decid utilizarea lor și a curentelor sau factorilor ce le influențează; 2). reprezintă țintele profunde ale actorilor și explorează filosofile sau

¹¹ *Geopolitică și geostrategie*, p. 7;

¹² Ibidem, p. 8;

¹³ Ibidem;

¹⁴ Vezi André-Louis Sanguin, *Géographie politique, géopolitique, géostratégie: domaines, pratiques, friches, Stratégique*, vol. 55, nr. 3, 1992, pp 41-46;

ideologiile pe care le legitimează; 3). arată modul în care mijloacele fiecărui sunt aplicate prin geostrategii concepute pentru a se apropia de scopurile fixate, ținând cont de reacțiile previzibile ale celorlalți protagonisti¹⁵.

Dacă aceasta este evoluția geopoliticii azi, în perioada interbelică, termenul geopolitică avea o conotație relativ diferită. Geopolitica era privită ca o știință despre stat și presupunea ca direcții de investigare:

- condițiile dezvoltării statului;
- condițiile securității statale;
- acțiunile întreprinse pentru dezvoltarea, apărarea de agresori a statului sau acțiunile întreprinse pentru extinderea statului în detrimentul vecinilor.

În perioada interbelică, geopolitica era preocupată „prea puțin de guvernanți, de sistemele administrative, de oamenii politici sau de jocul opiniei publice”¹⁶.

Tabloul geostrategiei în perioada interbelică este analizat într-o sinteză deosebit de edificatoare de către Paul Claval. Astfel, privită în integralitatea ei, geopolitica este subdivizată de autorul amintit în „geopolitica 1” – corespunzătoare perioadei interbelice și „geopolitica 2”, cea specifică epocii actuale.

Tabloul interbelic se manifestă și el în două planuri: *planul nivelului elementar*, când accentul era pus pe rolul constrângerilor și determinărilor fizice și *planul dezvoltat*, în care apar preocupări privind aspecte de legitimare a concepțiilor, de evidențiere a consecințelor, de fundamentare a obiectivelor etc.

Punând accentul pe rolul constrângerilor și determinărilor fizice, nivelul elementar al geopoliticii se întemeia în admiterea și recunoașterea unei situații de fapt: constrângerile și determinările fizice limitează aria de manevră politică. Iată cum prezintă Claval acest tablou: „Este imposibil pentru o țară ale cărei terenuri agricole sunt reduse și de calitate mediocră să poată satisface nevoile alimentare ale populației sale, o dată depășit un anumit prag. Îi este dificil să construiască echipamente industriale dacă nu dispune de cărbune sau de râuri care să producă energie sau mineralele necesare siderurgiei. Comerțul îi permite depășirea anumitor handicapuri, dar, pentru achiziționarea bunurilor lipsă, ea trebuie să dispună de bunuri exportabile”. Problema independenței, îndeosebi a menținerii ei este destul de incertă în fața acestui complex de dependențe: „Cum să rămân independent, când depinzi atât de mult de achizițiile din exterior? Pentru a reuși, trebuie să dispui de porturi la mare liberă, de o flotă pentru a apăra și (pentru) a asigura securitatea navelor de comerț pe timp de război. Instaurarea

¹⁵ Paul Claval, *op. cit.* p.8;

¹⁶ Ibidem;

Începând cu secolul al XVI-lea, odată cu apariția conceptului de suveranitate, în Occident sunt multe preocupări privind teoretizarea geopoliticii globale a statului – majoritatea centrate pe mijloacele de întărire a puterii (Machiavelli, Th. Hobbes, mercantiliștii etc.). La rândul său, sfârșitul secolului al XVII-lea aduce transformări în arta războiului, fiind necesare teoretizări și detalieri ale scenelor de operațiuni. Acum apare distincția între *camp strategic* (arta de a conduce o armată pe câmpul de luptă până la intrarea în contact cu inamicul) și *camp tactic* – arta de a combina toate mijloacele militare – trupe și armament, în timpul luptei; executarea locală a mijloacelor, adaptată circumstanțelor, planuri de strategie. Se constituie statele majore pentru a ajuta comandamentele să pregătească deciziile. Apar școlile de pregătire a înaltei administrații și a personalului politic spre a face față sarcinilor specifice.

d). Etica dominantă facilitează sau inhibă expresia publică a reflectiei geopolitice.

În multe situații, există un conflict între geopolitică, geostrategie și morală comună care condamnă alegerile teoreticienilor și strategilor. Este o situație izvorâtă din tradiția rațiunii de stat, dar și din aprecierea pe care mulți teoreticieni o fac între geopolitică și jocul forței.

De exemplu, Pierre M. Gallois sustine că geopolitica este „studiul relațiilor care există între conducerea unei politici de putere și cadrul geografic în care aceasta se exercită”⁴¹.

Trebuie spus că există și civilizații în care recurgerea la forță nu ridică probleme morale (India, China, statele islamică). În același timp, trebuie să remarcăm și un tip de limbaj dublu atunci când este pusă în relație suveranitatea cu problema unui echilibru de forțe în cadrul ordinii internaționale (de exemplu, teoria dreptului natural, expusă de Grotius care, recunoscând unele drepturi fundamentale individului, justifică dreptul de a cucerii prin legitimarea forței ca arbitru al conflictelor dintre state, legitimare izvorâtă din ideea că fiecare stat își determină soarta în funcție de propriul interes).

Dublul limbaj – izvorât din dubla măsură – este constabil și la Alexis de Tocqueville atunci când vorbește despre relațiile democratice interne – care se circumscriu obligatoriu ordinei și legii, deci echilibrului intern – și relațiile în plan internațional. Astfel, în privința indienilor din America, acesta consemnează: „Cred că rasa indienilor este condamnată la pieire și nu pot să nu mă gândesc la faptul că, în ziua în care europenii se vor stabili pe malurile Oceanului Pacific, ea va fi încetat să existe

⁴¹ Pierre M. Gallois, *Géopolitique, Les voies de la puissance*, Paris, Plon, 1960, p. 474;